

**TÁLIM-TÁRBIYA MEKEMELERINE BASSHILIQ ETIWDE PEDAGOG-
XIZMETKERLER WAZIYPALARIN BELGILEP BERIWDI REJELESTIRIWDIŃ
PEDAGOGIKALIQ ÁHMIYETI.**

Kazaxbaeva Mexriban Jamalatdin qızı

NMPI Pedagogika fakulteti “Mektep menedjmenti” tálım baǵdarı
2-kurs talabası.

Erejepov Maqsud

Ájiniyaz atındaǵı NMPI Pedagogika kafedrası asisstent oqıtıwshısı.
(ilimiy basshı)

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10727053>

***Annotaciya.** Maqalada avtorlar tálım-tárbiya mekemelerine basshılıq etiwde pedagog xızmetkerler wazıypaların belgilep beriwdi rejelestiriwdiń pedagogikalıq áhmiyetin ilimiy jaqtan izertlep házirgi kúnde tálım-tárbiya mekemelerine basshılıq etiwshi xızmetkerlerge oǵada kerekli bolǵan másláhátlerdi kórsetip bergen.*

***Gilt sózler:** Mektepti basqarıw, xalıq tálimi, pán dórekleri, klass basshısı, pedagog-xızmetkerler wazıypaların belgilep beriw, qadaǵalaw.*

**PEDAGOGICAL IMPORTANCE OF PLANNING TO DETERMINE THE TASKS OF
PEDAGOGUES AND EMPLOYEES IN THE LEADERSHIP OF EDUCATIONAL
INSTITUTIONS.**

***Abstract.** In the article, the authors have explored the pedagogical importance of planning the tasks of pedagogues in the management of educational institutions, and highlighted the advice that is very necessary for the employees who lead educational institutions.*

***Key words:** School management, public education, subject classes, class leader, pedagogue-employee assignment, control.*

**ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ПЛАНИРОВАНИЯ ОПРЕДЕЛЯЕТ ЗАДАЧИ
ПЕДАГОГОВ И СОТРУДНИКОВ РУКОВОДСТВА ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ
УЧРЕЖДЕНИЙ.**

***Аннотация.** В статье авторы исследовали педагогическую значимость планирования задач педагогов в управлении образовательными учреждениями, а также выделили советы, которые очень необходимы работникам, возглавляющим образовательные учреждения.*

***Ключевые слова:** Управление школой, народное образование, предметные классы, классный руководитель, педагогическое задание, контроль.*

Házirgi dáwirdiń zárúr talaplarınan biri bolıp, ulıwma tálım, miynet hám kásiplik tayarlıq sıpatın jánede asırıw, tálimniń aktiv formaları hám usılların, texnika quralların jáne de keńirek qollaw, tálım-tárbiya birligi, shańaraq, mektep hám jámáátshiliktiń bekkem baylanısın ámelge asırıw lazımlıǵı. Mektepti basqarıw processı bilim oshaqların rejelestiriw hám komplektlew, miynet tárbiyası hám tálimi ushın sharayatlar jaratıw sıyaqlılardı óz ishine aladı. Onda oqıw-tárbiya isleri dizimin rejelestiriw shólkemlestiriw, baqlap barıw da óz aldına orın tutadı.

Jas áwladtı hár tárepleme kamal taptırıwdiń keń kólemdegi jámiyetlik dástúri bolıp esaplangan tiykarǵı jónelis ideaları ámelge asırılıp atırǵan házirgi waqıtta mektep islerin bárshe

buwınlarda rejelestiriw júdá zárúr áhmiyetke iye. Mekteptegi tálim-tárbiya islerin nátiyjeli uslubınıń ajıralmas bólimi esaplanadı. Bizińshe, hár bir basqarıw quralı isinde belgili dizimniń bolıwı shárt. Bunıń mánisi sonnan ibarat, bul is bir-birine baylanısı bolmağan tádbirler jıyındısınan ibarat bolmay, bálki onıń sharayattı, jaǵdaydıń qásiyetin hámde pútkil mektep kollektivi aldında, sonday aq, onıń ayırım buwınları aldında turǵan wazıypalardıń qásiyetlerinesapqa alıw negizinde islep shıǵılǵan, tártipke salınǵan, bir-biri menen baylanısıp hám tereń oylap qórilgen reje tádbirler jıyındısınan ibarat bolıwı lazım. Basshılıqtı esap penen alıp barıwdı támiynlewǵshi tiykarǵı shárt anıq reje menen islew. Bul tiykarǵı máseleni itibardan shette qaldırıp, kúndelik islerge oralasıp qalıw qáwpinen saqlawshı qural esaplanadı. Reje menen islew aldınnan kóre biliw menen baylanıslı. Tuwrı basshılıq qılıw ushın aldınan kóre biliw, júz beriwi múmkin bolǵan ózgeris hám qıyınshılıqlardı aldınnan bayqap biliw hám názerge ala biliw zárúr.

Bizińshe, mektepte dúzilgen is rejesi usı mektep pedagoglar kollektivi hár bir aǵzasınıń isin tártipke salıwshı nızam, kórsetkishler diziminde belgilengen mámleket tapsırması. Sonı da aytıw kerek, hár qanday wazıypanı nátiyjeli orındlaw, shólkemlestiriw keshelerdi, sol qatardan, xalıq bilimlendiriw hám mektep isine tán bolǵan keshelerdi ámelge asırıw tuwrı rejelestiriw sheberligine baylanıslı boladı. Xalıq tálimi bóliminiń jumısın, solardan mektep isin rejelestiriw áwele onıń wazıypaların, jumıs mazmunı hám usılların anıqlawdan ibarat.

Tuwrı dúzilgen is rejesi qátege jol qoyıwdan asıraw menen birge, ilgeri jol qoyılǵan qáte hám kemshiliklerdi juwmaqlawdı támiynleydi. Tuwrı dúzilgen reje basshılar ushın ǵana emes, mektep muǵallimler kollektiviniń hár bir aǵzası ushın da jol kórsetedi. Sonıń ushında mektep isin rejelestiriw mektep ishki basqarıw diziminde zárúr orındı iyeleydi.

2. Ulıwma tálim mektepleri ushın shártli rawishte qabıl qılınǵan is rejeleri bar. Olar tómendegi rejeler mekteptiń málim bir dáwirge móljellep (bir yaki eki bes jıllıq ushın) dúziletuǵın is rejesi. Bunı mekteptiń keleshek is rejesi dep ataladı.

Bul is rejesi ulıwma mektep xalıq xojalıq reje kórsetkishleri tiykarında dúziledi. Bunda mekteptiń málim dáwirge rawajlanıwı (oqıw-materiallıq hám texnika bazası, mektep qurılıwı.

Klasslar sanı oqıwshılar hám oqıtıwshılar sanı, mektepti pitiriwshiler sanı, oqıw bólmeleriniń sanı sıyaqlılar) túrli sanlar tiykarında kórsetiledi. Mekteptiń bir oqıw jılına mólshellengen is rejesi mektep is túrleri tiykarında dúziledi. Mekteptiń usı is rejesiniń mazmunı hám mundarija tiykarında biz keyinrek toqtaymız. Mekteptiń joriy is rejesi. Usı reje mekteptiń bir oqıw jılına shamalap dúzilgen is rejesi tiykarında islenedi. Bul reje qatarına:

- Mektep direktori hám onıń orınbasarlarınń bir oqıw jılına móljellep dúzetuǵın is rejeleri,
- Mektepte pánler boyınsha shólkemlestirilgen metodik birlespelerdiń is rejeleri,
- Klass basshılarınıń is rejeleri,
- Pán dógerekleri basshılarınıń is rejeleri,
- Mektep kitapxanasınıń is rejesi,
- Mektep ustaxanasınıń is rejesi,
- Mektep ata-analar komitetiniń is rejesi,
- Mektep vrachı hám miyirbiykesiniń is rejesi,
- Hár bir baslanǵısh hám pán oqıtıwshısınıń kalendar' hám kúndelik sabaqtı ótkeriw rejesi sıyaqlı rejeler kiredi.

Jańa Ózbekistan Respublikası xalıq tálimi óazirliginiń mektepler jumısın tekseriw juwmaqları boyınsha dúzgen aktspravka hám axborotlardı úyreniw nátiyjeleri hámde respublika mekteplerinde dúziletuǵın is rejeleriniń (ásirese bir oqıw jılına dúzilgen rejelerdiń) mazmunın úyreniw bul tarawda ele áhmiyettegi ózgerislerge jol qoyılıp atırǵanlıǵın kórsetpekte. Qatar mekteplerdiń is rejeleri buyırıqpaızlıq tiykarında dúzilgen. Bunda direktor isin baqlap barıwshı shólkemlerge unawı zárúr miyzanǵa aylanıp qalǵan.

Ayırım mekteplerde kesheler atına belgilengen, kesheler júdá kóp rejelestirilgen. Olardıń kóbi qaǵazda qalıp ketken. Mektep ishki baqlaw máselesi bolsa mekteptiń is rejesinde óz ornın tappǵan. Mektep rejesi ústinde islew processinde ósip kiyatırǵan jas áwlad táǵdiri haqqında, olardı aqlıy hám fizikalıy kamal taptırw haqqında, oqımislardı ruwxıy tárepten ósiriw hám olardıń ilimiy metodik hám ulıwma pedagogik sheberligin asırw haqqında oylaw lazım.

Oqıtıwshı mekteptegi bas tulǵa. Bunnan keyin de ol bolıp tabıladı. Sonıń ushın da mekteptiń is rejesinde oqıtıwshılar kollektivindegi kúshlerdi sonday bólistiriw kerek, olardıń hár biri tapsırmalardı orınlawǵa pútkil kúsh hám ǵayratın atlandırw imkaniyatına iye bolsın. Sonday eken, mekteptiń oqıw-tárbiya islerin rejelestiriwde tómendegi úsh shártke ámel qılıw maqsetke muwapıq.

-Jumıstıń baslıǵısh jaǵdayın tereń pedagogik sheshiw jolı menen, yaǵnıy is rejelestirilip atırǵan waqıtta pedagogik process juwmaǵın anıq biliw.

-Istiń rejelestiriliwi aqırında mektep kollektiv oqıwshılarǵa bergen tálim hám tárbiyanıń dárejesin anıq kóz aldına keltiriw.

-Mektep isin házirgi kún talapları dárejesine kóteriw ushın, soǵan imkan beretuǵın pedagogik qurallardıń eń maqulın tańlaw.

Jańa oqıw jılı wazıypaları húkimetimizdiń mektep reforması haqqındaǵı nızamlarınan kelip shıǵadı. Bul orında húkimetimizdiń tálim-tárbiya tarawında mektep aldına qoyǵan wazıypalardan kelip shıqqan halda mekteptiń tiykarǵı wazıypaları qalıplestirip barıladı. Anıqlanǵan wazıypalar arasında anıq keshe belgilew rejenıń ekinshi bólimi bolıp esaplanadı.

Mektep rejesiniń shólkemlestirw pedagogik isler bóliminde ulıwma tálim mektebinde jańa oqıw jılın jaqsı tayarlıq penen baslaw hámde onı juwmaqlaw imkanın beriwshi kesheler, bul barıstaǵı mekteptiń basqa shólkemleri menen sherikliktegi isleri belgilenedi. Kóbinese bul orında jumıs bólistiriliwi de anıq kórsetiledi. Tap sonday, oqıtıwshı xızmetshilerdi tańlaw hám óz ornına qoyıw, mektep basshıları, xızmetshiler hám oqıtıwshılar ortasında wazıypa hám tapsırmalardı bólisiw (mısalı kim klass basshısı boladı, usı mekteptiń mikromaydanına kimler biriktiriledi, kim dógerek basshısı boladı, kim oqıw tárbiya hám klasstan, mektepten tısqarı islerdi basqaradı h.t.b) klasslardı pútinlew sıyaqlı máseleler kórsetiledi. Usı orında mektep hákimshiligi menen kollektiv shólkemleri arasında bolatuǵın is bólistiriliwi de kórsetiledi.

Bunnan tısqarı mektep is rejesiniń usı bóliminde pedagog isshiler menen islew hám olardıń lawazımın asırwǵa qaratılǵan isler.

a) pedagoglardıń bilimin ǵárezsiz asırwı, túrli temalarda tekst, konferenciya hám sáwbetler shólkemlestiriw, oqıwshılar arasında tálim-tárbiya isleri alıp barıw boyınsha pedagog isshiler oqıwın shólkemlestiriw sıyaqlılar.

b) oqıtıwshılardıń sheberligin asırw, óz ústinde ǵárezsiz islewdishólkemlestiriw boyınsha koncul'taciya, ashıq sabaqlar ótkeriw hám olarǵa qatnasıw,

v) bilimin asırıw hám metodikisler. Mektep reforması talapları tiykarında jańa dástúr boyınsha qısqa múddetli qurallardı shólkemlestiriw, oqıtıwshılar bilimin asırıw qala, respublika institutlarındaǵı kurs shınıǵıwlarına qatnasıw,

Metodik keńes, klass basshılarınıń klass toparları, pánler boyınsha metodik birlespeleri islerin shólkemlestiriw. Mektep metodika bólmesin bezew hám toltırıw. Oqıtıwshılar shuǵıllanıp atırǵan pedagogik temalardaǵı máseleler pedagogik konferenciya, kórgizbeler,

g) Oqıtıwshılar attestaciyası. Attestaciya komissiyası quramın, bul kesheni ótkeriw múdetin belgilew, oqıtıwshılar haqqında attestaciyaǵa tán hújjetlerdi tayarlaw. Bul keshelerdi ámelge asırıw menen baylanıslı tájiriyelerdi stentte sáwlelendiriw. Attestaciyanı ótkeriw dawamında oqıtıwshılardıń sabaqlarına qatnasıw hám basqa isleri menen tanısıw.

d) pedagogik tájiriyelerdi úyreniw, ulıwmalastırıw hám tereńlestiriw. Pedagogik tájiriyelerdi úyreniw, ulıwmalastırıw hám tereńletiriw boyınsha komissiya quramın belgilew, múddeti hám temasin anıqlaw juwapker insanlardı kórsetiw. Tájiriyelerdi ulıwmalastırıw hám ayırbaslawǵa tán kórgizbe hám stendlerdi shólkemlestiriw.

e) Mektep sheńberinde pedagogik oqıwlar ótkeriw kibi tájiriyeler belgilenedi. Mektep is rejesiniń oqıw-tárbiya islerine jolǵa qoyıw dep atalǵan bóliminde oqıw rejesi hám dástúrleriniń óz waqtında, sıpatlı etip orınlanıwın támiynlewshi kesheler mekteptegi tálimniń tiykarın qalıplestiriwshi sabaqtıń nátiyjeliliginiń asırıw, mekteptegi tálimdi kabinetdiziminde alıp barıw, tálim-tárbiya processinde texnika quralları hám EHM nan paydalanıwdı jolǵa qoyıw sıyaqlı máseleler kórsetiledi. Bunnan tısqari rejenin usı bóliminde pánler boyınsha tálimiy hám tárbiyalıq isler.

a) Oqıtıwshılardıń oqıwshılar menen tiykarǵı hám fakul'tativ dástúrleri boyınsha oqıw-tárbiyalıq islerin shólkemlestiriliwi pán tiykarların oqıtıwdıń teoriyalıq hám uslublıq dárejesin asırıw,

b) Oqıwshılar menen bilimge pánge tálim processine qızıǵıwdı asırıw boyınsha tárbiyalıq isler alıp barıw. Olardı bilimler hám ǵárezsiz kónlikpe hám bilimler menen qurallandıırıw. Mektepte hám úyde oqıw miynetin ónimli shólkemlestiriw.

v) Kitap penen islew,

g) Qábiletli hám bos ózlestiriwshi oqıwshılar menen óz aldına islew.

Imtixanlarǵa tayarlıq kóriw hám olardı ótkeriw. Jazda oqıw ushın tapsırmalar alǵan oqıwshılar menen islewdi shólkemlestiriw. Gúzgi imtixanlardı ótkerip, bilimlerdi ózlestirgen oqıtıwshılardı klasstan-klassqa kóshiriw. Mektep kitap fondın jaratıw hám toltırıw oqıtıwshılardı sabaqlıqlar menen alıp baratıwın oqıw islerin (tematik hám hár bir sabaqqa rejeler dúziw hám olardı úyreniw, kontrol', dóretiwshilik, laboratoriya hám ámeliy isler, oqıw ekskursiyaların ótkeriw hámde shınıǵıwlardı texnika qurallarınan paydalanıwǵa tán rejelerdi islep shıǵıw) rejlestiriw.

Klasstan hám mektepten tısqari tárbiyalıq islerdi. Oqıwshılar jámaát shólkemleri (oqıwshı jaslar shólkemi) jumısına pedagogik basshılıq. Oqıtıwshılardıń jámaátshilik aktivligin tárbiyalaw hám rawajlandırıwda ádep-ikramlılıq tárbiya, huqıqiy tárbiya, miynet tyrbiyası, kásip tańlaw, ekonomikalıq tárbiya, sanitariya-gigiena sıyaqlı máselelerdi ámelge asırıw orınlı esaplanadı. Orta ulıwma tálim mektepleri is rejesindegi bul kishi bólimsheniń eń zárur wazıypası ulıwma mektep tárbiya kollektivi sholkemlestiriw dizimin ashıp beriwden ibarat ulıwma mektep kollektivi

klasslarning ápiwayı jıyındısınan ibarat bolmay, bálki bul kollektiv bir neshe oqıw jılları dawamında pútkil pedagoglar kollektiviniń úlken kúsh ǵayrat isletiwı sebepli júzege keledi.

Respublikamızdıń kóp ǵana mektepler tájiriyesinde klasstan hám mektepten tısqarı tárbiyalıq islerdi bir neshe jıllar dawamında ayırım oqıtıwshılardı biriktirip qoyıw sıyaqlı usıl ózin ańlamaqta, klasstan sırtqı bul tárbiyalıq islerdińbárshe baǵdarları oqıtıwshıdan arnawlı bilimhám tájiriye talap etedi, bunday bilim hám tájiriye tezlikte payda bolmaydı. Mekteptiń is rejesindegi ata-analar hám kollektiv penen alıp barılatuǵın isler bóliminde oqıtıwshılardıń ata-analar menen alıp baratuǵın isleriniń túrli formaları ata-analar májilisi, ata-analar menen topar bolıp hám óz-aldına sáwbet hám koncul'taciyalar ótkeriw, máhele hám xalıq jasaytuǵınawıllarda, zavod, favrika hám qurılıs shólkemlerinde alıp barılatuǵın túrli tárbiyalıq temalardaǵı pedagogik tashviqat isleri hámde jámaátshilik hám ata-analardıń mektepke qashan hám qanday járdemin shólkemlestiriw sıyaqlı máseleler kórsetiledi.

Is rejesindegi mekteptiń atalıq shólkemi menen sheriklikte alıp baratuǵın isleri bóliminde mektep binasını remont qılıw, oqıw bólimlerin bezew isine atalıq shólkeminiń itibarın qaratıw, atalıq shólkemindegi isshi hám xızmetshiler ushın túrli tárbiyalıq temalarda sáwbetler alıp barıw sıyaqlı isler rejelestiriledi. Mektep is rejesiniń mektep keńesi hám mektep direktorı qasındaǵı jıynalıw degen bólimde, mektep keńesi hám direktor qasındaǵı jıynalıstıń is dástúri, keńes isiniń teması hám túsindirmesi anıq kórsetiledi. Is rejenıń pedagogik processti basqarıw hám baqlap barıw, dep atalǵan bóliminde mektep islerin basqarıw hám pedagogik processke basshılıq qılıwdıń tiykarǵı formaları belgilenedi hám bunda oqıwshılar biliminiń sıpatı hám oqıtıwshılardıń oqıw dástúrlerin orınlawı sabaqlarǵa kiriw hám túsindiriw, laboratoriya hám ámeliy isler, ekskursiyalar kontrol', dóretiwshilik isler islepshıǵarıw miyneti, mektep maydanındaǵı tájiriye isleriniń nátiyjelerin anıqlaw, oqıwshılar menen óz aldına islewdińawhalın anıqlaw, dápter tutıw, klass jurnallarında oqıwshılar biliminhahalaw, oqıw pánleri boyınsha oqıwshılar bilimi, túsiniw hám kónlikpe dárejesi.

Fakul'tativler isin baqlap barıw metod birlespeler, oqıtıwshılardıń óz ústinde ǵárezsiz islewi, klass basshıları, kitapxanashılar, labarantlar jumısın baqlaw, mektep hújjetleriniń qay tártipte júritilip atırǵanlıǵın baqlap barıw sıyaqlı máselelerdi belgilew de zárúr áhmiyetke iye. Sonı da aytıw kerek, pedagogik processti basqarıwdıń zárúr dereklerinden biri úlgeriwshi hám eki jıl bir klassta qalıwshı oqıwshılar menen anıq maqsetke qaratilǵanı alıp barıw. Rejenıń usı bóliminde tómendegi máselelerdi de kórsetiw múmkin.

a) Úlgeriwshi járdem talap oqıwshılardı óz waqtında anıqlap alıw

b) Áne sonday oqıwshılardıń tayarlıqlarındaǵı kemshilik yaki jetispewshiliklerdiń sebeplerin úyreniw.

v) Bos ózlestiriwshi hám ózlestirmeytuǵın oqıwshılardıń bárshe jazba islerin pánler boyınsha berilgen tapsırmalardı orınlawı hám usı oqıwshılardıń awız eki juwapların tekserip barıwdı támiynlew.

g) Úlgeriwshi hám eki jıl bir klassta qalıwshı oqıwshılar menen topar hám óz aldına bólip mudamı islewdi támiynlew.

d) Áne usınday oqıwshılardı ózlestiriwshi oqıwshılar qatarına qosıp alıp barıw barısında ata-analar hám olar islep turǵan karxana menen birgelikte alıp barılatuǵın islerdi nátiyjeli forma hám usıllardı izlep tabıw sıyaqlı qatar máselelerdi belgilew maqsetke muwapıq boladı. Jumıs

rejesiniń mekteptiń materiallıq xojalıq isleri dep atalǵan bóliminde mektepte sol oqıw jılında hám onnan keyingi dáwirde oqıw materiallıq bazasın jánede bekkemlew, mámleket hám atalıq shólkemi tárepinen ajratılatuǵın qárejet tuwrı maqsetke muwapıq halda júritiw, finanslıq esap kitaplardı tártipke salıw kesheler belgilenedi.

Juwmaqlap sanı aytıw kerek mekteplerdiń is rejelerinde oqıwshılar menen alıp barılatuǵın tálim tárbiya jumısın tereńlestiriw, ishshiler tájiriybesin asırıw, mekteptiń oqıw materiallıq bazasın bekkemlew, tálim-tárbiya isiniń global máselelerine qaratılǵan túrli temalarda seminarlar konferenciya ótkeriw, mektep oqıwshılarınıń pedagogik oqıwların shólkemlestiriw maqsetke muwapıq. Tarbiya processiniń áxmiyet tereń bilim shólkemlestiriwde isbilermenlik hám epshilik, bárshe jana nárselerdi ámelde xiyle nátiyjeligi kollay biliw hám mektep okıushısı shaxsın rawajlandırıw procesine basshılıq qılıw principlerinen biri esaplanadı. Basshılıqtıń zárúr princip rejashilik bolıp, onıń járdeminde pedagogik tásirler dizimin hám tarbiyanıń iste izshililikke eristiledi. Rejelilik direktorga tarbiyanıń bárshe máselelerin onıń ámelge asırılıwına basshılıq hámde baqlawdı shólkemlestirip barıw mektep ishki baskarıw diziminde zarur axmiyetke iye.

Klasstan hám mektepten tısqarı islerdiń olıuma mektep rejesin tarbiyalıq isler shólkemshesiniń basshılıǵında, klass basshıları, metodik birlespesi, tájiriybeli okıushılar, mektep kitapxanası okıushı jaslar shólkemi, oqıwshılar komiteti, ata-analar komiteti hámde dógerek basshılarınıń aktiv katnasıwında dúziw hámde onıń mekteptiń jıynalıwında, oylasıqdan ótkerip tastıyıqlaw maqsetke muwapıq.

Respublikamızda qatar mektepler direktorlardıń is tájiriybelerinde oqıtıwshılar hám klass basshılarınıń tarbiyalıq isine pedagogik basshılıqtıń jaqsılanıwın támiynleytuǵın komplekt dizim payda bolmaqta. Direktor oqıtıwshılar, klass basshıları, tárbiyashılar hám oqıwshılardı tutqan principial jolı hám jumısında birlik bolıwına erisedi. Mekteptiń shańaraq, úlkenlerdiń miynetin kollektivleri, jámáát shólkemleri menen sheriklik qılıwǵa umtıladı. Mekteptiń tarbiyalıq processine basshılıq qılıwda direktor baslanǵısh hám orta klasslar tarbiyalıq isinde izshilikke ámel qılıwǵa óz aldına sonday-aq klasstan tısqarı waqıtta datárbiyalıq úzliksizlik hám izshilik principin ámelge asıradı. Oqıtıwshılar hám klass basshılarınıń isin hár dayım hám ámeliy baqlap turıw tárbiya processine mektep ishinde basshılıq qılıwdıń zárúr quram bólegi. Belgilengen wazıypalardıń orınlanıwın baqlap hám tekseriwden maqset oqıtıwshılar hám klass basshıları isindegi talap táreplerdi anıqlap, olar haqqında náwbettegi pedagoglar jıynalıwında sóylew emes, bálkim tálim processinde hám sabaqtan tısqarı shınıǵıwları tárbiya isin tereńlestiriw, bul istegi eń jaqsı tájiriybelerdi joyıw esaplanadı. Tárbiyashılar isin baqlap barıwdı jámáát shólkemleriniń baqlawı menen qosıp alıp barıw orınlı boladı.

Házirgi sharayatta klasstan, mektepten tısqarı tarbiyalıq islerge basshılıq qılıwǵa úlken talaplar qoyılmaqta. Mektep basshıları, oqıtıwshı hám tárbiyashılar, oqıwshılar hám ata-analar shólkemleri menen islewdiń forma hám metodların tereńlestire barıp, oqıwshılardı tarbiyalawda joqarı nátiyjelerge erispekte. Mektep basshılarınıń miyeti oqıw-tárbiya isi ushın sarıplangan saatlar sanı menen emes, bálki ámelge asırılǵan reje-keshelerdiń kólemi, mazmunı onıń temasınıń quramalılıǵı, sıpatı, tarbiyalıq processtıń ulıwma shınjırındaǵı zárúr táreplerdi taba biliwi menen ólshenedi. Buǵan kúshli, kishipeyil hám ziyrek, talapshań hám isbilermen mektep basshıları ǵana erise aladı.

REFERENCES

1. Mirziyoev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik Uzbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. –T.. “Uzbekiston”, 2016 y.
 2. Mirziyoev Sh.M. Tanqidiy taqlil, qatiy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik-har bir rahbar faoliyatini kundalik qoidasi bulishi kerak. - T.: “Uzbekiston”, 2017 y.
 3. Murakov I.U., Saifnazarov I.S. Menejment asoslari. – T.: 1997.
 4. Abduraxmonov Q. Personalni boshqarish. – T.: Sharq, 1997.
 5. Saparbaev T., Allaberdiyev D. ENVIRONMENTAL EDUCATION OF SCHOOLCHILDREN USE OF FOLK PEDAGOGY RESOURCES IN TEACHING //Modern Science and Research. – 2023. – T. 2. – №. 10. – C. 776-780.
 6. Saparbaev T. PEDAGOGICAL SHARIATS OF THE EXAMPLE OF PARENTS IN SHANĀRAQ //Modern Science and Research. – 2023. – T. 2. – №. 7. – C. 226-229.
 7. Saparbaev T. SHANĀRAQTA ATA-ANALAR ŪLGISINIŪ PEDAGOGIKALIQ SHARAYATLARI. – 2023.
- Internet saytlari:**
8. [www. tdpu. Uz](http://www.tdpu.Uz)
 9. [www. pedagog. Uz](http://www.pedagog. Uz)
 10. www. Ziyonet. uz